

**İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ**

Cilt / Vol: 6, Sayı/Issue: 2, 2017

Sayfa: 750-759

Received/Geliş: Accepted/Kabul:
[23-04-2017] – [01-05-2017]

Kırgız Akını Arstanbek'te Milli Birlik ve Bağımsızlık Fikri

Enver KAPAĞAN

Yrd.Doç. Dr., Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesi T.D.E.B

Asst.Prof. ,Karabuk University Faculty Of Letters

enverkapagan@ karabuk.edu.tr

Öz

Hem Çarlık hem de Sovyet Rusya'sı milli ve manevi değer taşıyan unsurlara karşı ciddi bir yok etme politikası uygularlar. Özellikle de halkı bilinçlendiren ve geçmişten geleceğe tarih şuuruyla gençlerin yetişmesine önderlik edip yol gösteren kişi ve eserleri hedef seçerler. Bu yok etme politikalarından bütün Türkistan'daki söz erbapları gibi Kırgız aydınlar da olumsuz etkilenir. Kırgız coğrafyasında birçok aydın gibi her zorluğa rağmen sarsılmadan doğruyu söyleyen, Rusların gelişinden önce direniş için halkı eğiten, işgalden sonra ise bütün baskı, soykırımları eserlerine taşıyarak gelecek nesillere aktararak sorumluluklarını yerine getirirken, öte yandan kurtuluş reçetesini birlik, bütünlükte gören Kırgız Türklerinin birbirleri ve diğer Türk boyları ile iyi geçinmeleri ve Ruslara karşı direnmeleri için elinden geleni yapan akınlardan biri olan Arstanbek olur. Bu nedenle bu politikalardan en çok etkilenenlerden biri olarak nasibini alır. Fakat hiçbir zaman yılmadan bildiği doğrularda ısrar eder. Bu makalede sanatı vasıtası ile toplumunu eğiten, güldüren, düşündüren bir şair olan Arstanbek konu edinmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arstanbek, Kırgız Akınları, Tar Zaman, Kırgızistan, Kırgız Coğrafyası

National Unity And Independence Idea In Kyrgyz Bard Arstanbek

Abstract

Both Czarist and Soviet Russia have implemented a serious destruction policy against national and moral elements. Especially, they have targeted at the people and works that conscious of the people and who lead and guide the young people to the historical consciousness from past to the future. Arstanbek, after the invasion of the Russians, while demonstrating the responsibility of telling all the repression and genocides on the one hand and conveying it on the next generations; on the othe hand he was making a good effort to bring, together the Kyrgyz Turks who search the liberation hope in unity and solidarity with other Turkish tribes and to show resistance against the Russians. Because of these reasons, he has been one of the most affected by these policies. He never gave up on the facts he knew. In this declaration, Arstanbekwas mentioned as a poet, who educated, preoccupied society with art.

Keywords: Arstanbek, Kyrgyz Bards, Tar Zaman, Kırgızistan, Kyrgyz geography

Giriş

Kırgızlar, tarihte adı ile bilinen en eski Türk topluluklarından biridir. Tarihi derinlik, özelde Kırgızlar genelinde ise bütün Türk dünyası için paha biçilmez maddi ve manevi gelenekler nesilden nesille aktarılmak sureti ile geçmişten bugüne taşınmıştır. Aktarma vazifesini yapan en önemli topluluklardan biri de Kırgız Türkleridir. Denilebilir ki, Türk coğrafyası içinde salt desturlarını en iyi muhafaza eden ve günümüzde dahi yaşatan toplulukların başında Kırgız Türkleri gelmektedir. Türk tarihinin bölgedeki izlerinin yok edilmeden işgal ve sömürünün tamamlanamayacağını bilen dış düşmanlar, geçmiş ile gelecek arasında kuvvetli bir bağ olan bu kültürel unsurlar ve taşıyıcısı olan Kırgızları yok etmeyi bir hedef olarak görmüşlerdir. Toplumun ileri gelen aydın ve önderleri de her zaman asimileye karşı durup, toplumla beraber hareket ederek yok olmanın önüne geçmeye çalışmışlardır. Bu kitlenin içinde akınlar önemli yer alır.

Arstanbek'in Hayatı

Kırgız coğrafyasının en sıkıntılı dönemlerinin birinde yaşayan Arstanbek'in babasının adı Buylaş Beydir. Buylaşoğlu; kelime anlamı olarak zengin, saygın beyin oğlu anlamına gelir. Buylaş Beyin iki hanımı olur. Bunlardan ikinci eşinden dünyaya gelen Arstanbek, 19. yüzyıl Kırgız şiirinin en önemli temsilcilerinden biridir. Arstanbek Buylaşoğlu, 1824 yılında Kırgızistan Narın bölgesinde doğar. Özellikle sözlü ve yazılı edebiyat mensupları başta olmak üzere kendi zamandaşları ve sonraki nesiller üzerinde büyük tesir bırakır. (Abdıldacan,2015: 70).

Arstanbek, on iki-on üç yaşlarında iken bir rüya görür ve gördüğü rüyayı babasına şu şekilde anlatır. *"Ak bir deveye bindiğini ve üzerinde Kırgız milli giysisi "çepken", elinde komuz olduğunu ve bütün Kazak-Kırgız yerinde bilindiğini, rızalık aldığı ifade eder"*. Babası da *"rüyan hayra yorulsun"* der ve rüyasına çok itibar etmeyerek şaka ile karışık kötünün gördüğü rüya da kötü olur minvalinde bir söz söyleyerek onu yanından uzaklaştırır. (Matiyev, 1994:151).

Arstanbek için çocukluk yılları aile içindeki sorunlar ve çekememezliklerle uğraşmak zorunda kaldığı bir dönem olur. Olgunluk dönemi ise devlet olarak Rusların işgal, soykırım ve asimile politikalarını uyguladığı yıllara denk gelir. Bu nedenle bütün ömrü bir mücadele içinde geçer. On iki yaşından başlayıp komuz çalar ve sanatını icra etmeye başlar. Her söylediğinde etrafta onu çekemeyenler ile kuma çocukları tarafından hor görülüp, tahkir edilip alaya alınır. Fakat O, bildiği doğrudan asla geri adım atmaz. Ümitsizliğe düşmez, her geçen gün kendine olan güveni daha da artır. 14 yaşından itibaren tanınmaya başlar.

Özellikle Çarlık Rusya'sı ve Sovyet Rusya'sı milli ve manevi değer taşıyan unsurlara karşı her türlü yok etme politikalarını hayata geçirirler. Halkı bilinçlendiren ve geçmişten geleceğe tarih şuuru ile gençlerin yetişmesine önderlik edip yol gösteren kişi ve eserleri yok etme politikalarından bütün Türkistan'daki söz erbabları gibi Kırgız aydınları da olumsuz etkilenir. Bu sebepten ötürü Arstanbek'in şiirlerinin birçoğu zamanımıza kadar ulaşamaz. Ancak bir kısmı halkın hafızasında yaşayarak varlığını korur. Bu dönemin baskıcı zihniyetinden dolayı eserleri bir türlü bir araya getirilemediği gibi bir araya getirilenler de yayımlanamaz. Elimizdeki mevcut eserleri ise onun düşünceleri, yaşam tarzı, halka bakışı hakkında geniş malumat verir(Akmataliyev,2015:170).

Arstanbek için Hokkand hanlığı bünyesinde varlığını devam ettiren Kırgızların başındaki milliyetçi ve münevver kimliği ile hareket eden, yeri geldiğinde hazırladığı ordu ile Uygurları kurtarma girişimi başlatan, yeri geldiğinde ise Çimken'te saldıran Ruslara karşı büyük bir savunma gösterip Rusların ilerleyişini durduran, aynı zamanda aksakallılar ile aydınları koruyan ünlü komutan Alımkul Datka zamanında yaşamış olmak büyük bir şans olur.

Kırgızlar arasında akın veya komuzçu olmak için özellikle bazı sınavlardan geçmek gerekir. Bu sınamalar genellikle komuzçu veya akın iddiasında bulunan genç icracılar için önemlidir. Akınlık sınavından geçmek için kendilerini halkın beğenisine sunma, sanatlarını gösterme, yeteneklerini ıspatlamaları için fırsat beklerler. Özellikle düğün, bayram ve çeşitli merasimlerde gerçekleşen bu gösterilere katılırlar. Halkın da bu şöenlere her zaman büyük ilgisi olur. Bütün bu yollardan daha genç denebilecek bir yaşta geçen Arstanbek, her geçen gün şöhreti artarak devam eden bir akın ve komuzcu olarak ortaya çıkar. Fakat en önemlisi ise genç yaşına rağmen onu dinleyen herkesin onu taktir etmesine rağmen çevresi ve babasının ona olan ilgisizliğidir. Arstanbek'in hayatındaki dönüm noktalarından biri Alımbek Datka'nın Anjiyan'da yaptığı toplantı olur. O, Alımbek Datka'nın Kırgız beylerini Anjiyan'na topladığı vakte kadar babasından pek izin alamadığı için ancak köyündeki veya çok yakın yerlerdeki merasimlere katılıp sanatını icra eder. Fakat bir gün Alımbek Datka, Kırgız beylerini Anjiyan'a toplamak üzere çağırır. Çağrılan kişiler arasında o dönemde hatırı sayılır kişilerden biri olan Arstanbek'in babası da vardır. Arstanbek de babası gittikten sonra babasını yalnız bırakmamak adına Anjiyan'a gider. Gittiği sırada Alımbek Datka mecliste kurultaylar gerçekleştirir. Arstanbek

şehre girince doğrudan kurultaya gitmek yerine komuzunu çıkarıp halk arasında çalıp söyler ve yavaş yavaş ilerler. Genç yaşına rağmen sesi ve komuz çalması çok beğenilir. Bülbül sesli bir kişi olarak ünü kurultay yerine, Alımbek Datka'nın kulağına kadar gelir. O da, kendisini getirmelerini emreder. Getirtip kendi akınları ile buluşturup atışma yaptırır. Her atışmada Arstanbek'e hayran kalır. Kendisine sözlü iltifatlarda bulunup hediyeler takdim eder. Genç yaşında yakaladığı yüksek derece ve yeteneğinden dolayı kendisini kutlar. Bu Arstanbek için bütün Kırgızlar arasında bilinmek ve meşhur olmak için önemli bir olay olur. Bu olay sonrası Arstanbek de altta kalmayarak, başta Alımbek Datka olmak üzere datkaları övücü sözler ile şiirler söyler. Bu medhiyeler ve Arstanbek'in yeteneği bütün dinleyiciler gibi Alımbek Datka'nın da hoşuna gider. Onu yanına alır. Bundan sonra Kırgız coğrafyasında gezip, merasimlerde atışmalara katılıp sanatını icra eden Arstanbek karşısına çıkan akınları tek tek yenerek şöhretini daha da artırır. Bir yıl sonra da kendi memleketine döner. Anjiyan'da kaldığı bir yıllık süre zarfında sözü ve komuzu ile bütün büyük merasimlerin vazgeçilmez davetlisi haline gelen Arstanbek'in karşısında ne Arkalık tarafından ne de Anjiyan tarafından kimse çıkmaya cesaret edemez. Bütün memleketi yayılan ününe ün katar ve şöhreti Kırgız coğrafyasını aşarak Kazak Türkleri arasında da yayılmaya başlar. Bunun üzerine kendisini hem merak eden hem de sanatından istifade edip kendisini dinlemek isteyen ve kendisi ile atışmak isteyen Kazak akınları ile de atışmaları gerçekleşir. Böylelikle Arstanbek, dönemin en kudretli akınlarından biri olarak kendini gösterir (Matiyev, 1994:156-159).

1878 yılında 54 yaşında hayata gözlerini yumar. 1994 yılı, 170. doğum yıldönümünde Kırgızistan'ın Narın bölgesinde adına anıt mezar yapılır. Böylece onun halk için yaptıklarının unutulmaması ve sonsuza dek halkın gönlünde yaşatılması amaçlanır.

Sanatı ve Fikirleri

Haklı bir üne kavuştuktan sonra çevre ile uğraşmayı, didişmeyi bırakıp sanatını halkının emrinde bir hizmet aracı olarak kullanmak için bütün ömrünü harcar. Yaşadığı dönemde Kırgız halkının içerde birbiri ile dışarda ise düşmanları ve komşuları ile yaşamış olduğu hemen her olayı şiirine taşıyarak gelecek nesillere aktarma görevini objektif bir göz ile yerine getirir. Bazen tarafsız bir gözle sadece olayları bir izleyici gibi aktarıırken, bazen de bu olayların gidişatının halkı nasıl bir felakete sürükleyeceğini buna karşı

alınması gereken önlemleri ortaya koyar. Yaklaşmakta olan düşmanlarının(Rusların) nasıl bir millet olduklarını ifade eder.

Şiirin birçok türünde eserler veren Arstanbek'in en önemli hususiyetlerinden biri sanatını halkın hizmetine sunmuş ve sanatı ile halkın yaşadığı ıstıraplara tercüman olmuş olmasıdır. Halkın maruz kaldığı dertlere değinir, halkı bilinçlendirerek bu durumdan kurtarmaya çalışır. O, keskin zekâsı, cesareti ile gördüğü yanlışları eleştirir ve kalbinde hiçbir korkuya yer vermez. Bu nedenle halkın sevgisine daha yaşarken mazhar olur. Bundan dolayı da halk kendisine "Bülbülüm" lakabını takar(Matiyev, 1994:145).

Arstanbek, eğiten, ağlatan, güldüren, düşündüren bir şairdir. Girdiği ortamlarda toplanan halkın seviyesine ve ihtiyacına uygun eserler okur, bu eserlerin bazılarını doğaçlama usulü ile söylerken bazen de halkın hafızasında yer edinmiş halk hikâyelerinden söyler. Bulunduğu yerin ve toplanma amacının hususiyetine uygun olarak dinleyenlerin duygularına hitap eder, sözünü sakınmadan söyler, gördüğü doğruları över, yanlışları eleştirir, en nihayetinde bütün hazirunun gönlünü de almasını bilen bir şairdir(Kapağan, 2015:75).

Arstanbek'in zamandaşlarından Talip Moldo, Arastanbek için özetle şu ifadeleri kullanır: *"o geldiğinde herkes kalkıp kendisine yer verir ve sözünü söylemesini beklerdi. Arstanbek de; Dar Zaman adlı eserini okur. Okuması bittikten sonra; toplanmış olan -genç, yaşlı- bütün halk şiirin gerçekliği ve etkileyciliği karşısında ağlardı. Fakat Arstanbek halkın ağlayan yüzüne dayanamayıp yeniden okuduğu neşeli eserlerle halkı güldürürdü"*(Matiyev, 1994:146)

Sadece kendisini ön planda tutmaz, kendi reklamının ve hazlarının peşinden gitmez. Bu yüzden O'nda temel olan unsur halk ve halkın duyguları ile bilinçlenmesi ve doğru yönlendirilmesidir. Bu yüzden Kırgız Türklerinin zengin kültürünü ve derin geçmişini hatırlatacak eserlere yer verir, halkın bu zenginlikten faydalanarak şuurlu hareket etmesini sağlamaya yönelik tavsiyelerde bulunur. Bu minvalde halkla bir araya geldiği zaman, halkın duyguları ve sezgilerini hesaba katar ve sözlü geleneğin çok güçlü olduğu Kırgızlar arasında sadece kendi eserlerini okumaz. Halkın çok sevdiği dilden dile aktarmak sureti ile günümüze taşıdığı "Kocacaş, Berdi Koco, Beş Kazak, Çoro" gibi sevilen halk hikayeleri ile poemalarını da ustaca okur(Matiyev, 1994:147)

Arstanbek yalnızca sözün kuvveti ile tanınan biri değildir. O, yaşadığı dönemde Türk dünyası ile özdeşleşen milli çalgılardan komuz (kopuz)'un

da en önemli icracılarından biri olur. Komuz çaldığı zaman insanlara sözü kadar tesir eden Arstanbek, halkın geleneklerine sıkı sıkıya bağlı bir yaşam sürerek geçmiş gelecek nesiller arasında eserleri, sanatı ve anlatımları, bilge kişiliği ile kuşaklar arasında bağ kurup köprü vazifesi görür. Öyle ki halk arasında, bazı anlatımlar onun adıyla özdeşleşerek, Arstanbek'in "Tolgoosu, Kambar Kanı, Ayganı, Kakması, Tili Burusu, Ker Özünü, Koy Bölürü, Manası" adı ile anılarak ün kazanır.(Matiyev, 1994:148)

Arstanbek'in önemli hususiyetlerinden biri de; sözü ve sazı sadece yüksek mertebeli insanların olduğu zengin sofraları veya eğlence mekanlarını süsleyen bir vasıta değildir. Halkla beraber ve halktan biri olarak yaşar, halkın olduğu her yerde -köyde, düğünde, yemekte, sünnette, gezide aklımıza gelebilecek her yerde- söyler.

Devrinde bütün akınlar gibi O da halk için önemli bir ayaklı gazete görevini de görür. Çünkü iletişim ve ulaşımın zayıf olduğu o dönemlerde halk haberleri daha çok tüccar, gezgin ve köy köy dolaşarak sanatını icra eden akınlardan alır. Arstanbek de gezdiği Kırgız coğrafyasında halkın Rus işgalinden ötürü karşı karşıya kaldığı felaketi aktarırken bir yandan memleketin dört bir yanının hadiselerden haberdar olmasını sağlar, öte yandan halkı yaşananlara karşı bilinçlendirme, uyandırma ve birlikte hareket etme noktasındaki sorumluluğunu yerine getirir. Halkın işgal ile karşı karşıya kaldığı acı durumu Tar Zaman adlı şiirinde şu şekilde dile getirir.

....

Карагайдын таңында
Элик болду элибиз
Каптаган тузду көтөргөн
Көлук болду элибиз
Башка чапса былк этпес
Өлук болду элибиз
Ушу заман-тар заман
Азуулуга-бар заман
Бечарага-зар заман

...

(Артынбаев, 2004: 22).

*Karagay'ın tanında
Köle oldu halkımız
Toplu halde götürülerek
Hamal oldu halkımız
Başına vursa ses vermez
Ölmüşe döndü halkımız*

*Bu zaman dar zaman
Zorbaya var zaman
Çaresize zor zaman*

Bütün bu anlatılardan yola çıkarak onun şiirini üç başlıkta toplamak mümkündür.

1-Rus işgalinden önceki dönemde toprakların işgale uğramaması için yaptığı uyarılar ve birlik çağrıları.

2-Rus İşgali ile halkın karşı karşıya kaldığı baskı ve soykırım.

3-İşgalden Kurtuluş reçeteleri.

Onun en azametli olduğu devirde Kırgız boylarından Bugu'lar ile Sarıbaşılar arasında sıkıntılar baş gösterir. Bunun bütün Kırgızlara felaket getireceğini gören Arstanbek, Kırgızların öz ara kavgasına mani olmak için sanatı ile elinden geleni yapar.

Kırgızların öz ara sıkıntılarının büyümesi ile başlayan Kırgız Hokand sorunlu münasebetleri, Kazak-Kırgız kavgaları daha sonraları bütün Türkistan için olumsuz sonuçlar doğurur. Nihayetinde bu süreç, bütün bu olayları el altından yöneten Rusların Kırgız topraklarını işgali ile neticelenir. O, işgale karşı yüksek bir sesle karşı gelerek, eserlerinde parçalanmışlığın ilacının birleşmek olduğunu ifade ederek üzerine düşen sorumluluğu yerine getirir.

Казак кыргыз биригип
Бата Кылып алсак бейм
Кашкардагы Бекдөөлөт
Ата кылып алсак бейм
(Кебекова, 1994: 164-165)

*Kazak Kırgız birleşip
Dua edip alsak beyim
Kaşgar'daki bekdevleti
Ata kılıp alsak beyim*

Arstanbek yaşadığı döneme ait Kırgızların yaşadığı bütün sıkıntıları "Dar Zaman" (Tar Zaman) adlı şiirinde ele alarak Kırgız halkına hem uyarılarını hem de ölmez bir miras bırakır. Bu şiiri ile Kalıgul, Moldo Kılıç gibi dönemde zamane temasını işleyen önemli şairlerden biri olur(Arvas,2012:115).

Arstanbek'i en çok etkileyen olaylardan biri de 1840-60 yılları arasında Kırgız hanlıklarının iç ara mücadeleleri sonucu Kırgız hanlarının ve Kırgızların koruyucusu olan güçlü beylerin öldürülmesi ve Kırgızların zayıf düşmesidir. Bu yüzden Arstanbek Tar Zamanı sadece Kırgız elini işgal eden

Rusları eleştirmek için yazmaz. O, iç mücadeleler ile gücü zayıflatan beyler ile Kazak-Kırgız savaşına neden olan Ruslar ve adil olmayan yönetimi ile Hokkand hanlığını da eleştirir.

Kazak akını Kantarbay ile karşılaşır karşılıklı söyledikleri atışmalarında da yine birlik olamayıp Rusların esaretine giren halkın çektiklerini açık bir dille şu şekilde ifade eder:

Башалык менен башкарып,
Башынды Орус кармады,
Күндө мыйзам чыгарып,
Заманыңды кууруду,
Топурак кылып жууруду,
Кыркыра кылды элиңди,
Каратып алды жериңди.
Кайыштырды белиңди
Тоодак кылды элиңди
Талоонго алды жериңди
Кабакка салды эриңди
Эмикимге айтасын кегинди
Жакшы жерден ажырап
Тоо ташка кыргыз чегинди
Каршы турар чама жок
(Искаков-Искакова, 2002:204)

*Paşalıkla idare edip,
Başında Rus yönetti
Her güzün kanun çıkarıp
Zamanı kahretti
Toprak edip yoğurdu
Karkıra (kuş türü) yaptı halkını
İşgal etti yerini.
Büküverdi belini
Leylek yaptı halkını
Yağmaladı yerini
Hapse attı erini
Kime söylersin öcünü
Güzel yerden ayrılıp
Dağ tarafa çekildi
Karşı çıkmaya derman yok*

Kantarbay ile atışmalarında yaşanan günlerin sıkıntılarının yanında geçmiş güzel günleri de hatırlayıp halkın ve kendisinin özlemlerini dile getirir.

Байыркыда кыргыздын баласы

Баран атчу эле

Баран атып жатчу эле

Кыздары кымкап кийчү эле
 Кылыгы журтка тийчү эле
 (Турдугулов, 2005:47)

*Eskiden Kırgız nesli
 Tüfek kullanırdı
 Avcılığa çıkardı
 Kızları kımkap giyerdi
 Nazı halka değerdi*

Her türlü hile ve baskılar sonucu Türk topraklarını işgal eden Ruslar, hem dinen hem örfen hem de ahlaken çok farklı bir millettir. Bu da muhakkak Kırgız ve bölgede yaşayan diğer Türk boyları için bir dezavantaj ve asimile ile yok etme politikasını getirecektir. Bunu çok önceden öngörüp haber veren ve uyarılarını yapan Arstanbek ve onun gibiler dikkate alınmış olsaydı kuvvetle muhtemeldir ki, 150 yıl sürececek bir işgal, asimile ve yok etme politikası ile karşı karşıya kalınmayacaktı.

Arstanbek sadece kendi dönemi ile ilgili kaygı taşıyan biri değildir. O, kültür ve tarihi geçmişten kendi zamanına doğru bir bütün olarak görür ve medeniyete değer katan unsurların gelecek nesillere aktarılması noktasında da ciddi uyarılar yapar. Hatta ölmeden önce etrafındakilere vasiyet niteliği taşıyan şu sözleri söyler “*kendi değerlerini halk arasında söyle ki, unutulmasın*” (Akmataliyev, 2015:170). Çünkü her medeniyet geçmiş birikimleri ile geleceğe doğru yol alır. Bunun farkında biri olarak Rus işgaline de şahit olan Arstanbek, Kırgız yeri her ne kadar işgal altında olsa da kültür ve medeniyete ait değerlerin korunması, milli ve manevi dağılmanın yaşanmaması durumunda bir gün mutlaka işgalin sona ereceğini ve nesillerin yeniden kendi yurtlarına kendi örf ve adetleri ile sahip çıkacaklarına inanır. Bu yüzden halkına şöyle yukarıdaki kendi değerlerine sahip çıkma vasiyeti ile birlikte halkın hayatiyetini devam ettirmesi için de şu nasihatlerde bulunur:

*Dullara direk ol
 Yetimlere yardımcı ol
 Katillere kasap ol
 Yalancıya dalga ol
 Biçareye kalkan ol
 Garibana dayanak ol
 Bencil olma adaletli ol
 Yalakadan uzak ol*

Terazinin taşı ol

Şairlerin başı ol

(Dıykanbaeva, 2016:87)

Sonuç

Kısaca, bütün hayatını ve sanatını Kırgız Türklerinin milli ve manevi değerlerinin korunması, Rus işgalinin sona ermesi için harcayan Arstanbek'in şiirini üç başlıkta ele almak mümkündür. İlk bölümde yaklaşmakta olan Rus işgaline karşı uyanık olma ve uyarılar, bu uyarılar içinde Kırgızların kendi aralarındaki ve diğer Türk boyları ile olan mücadeleler önemli bir yer tutar. Bu mücadelelerin dış düşmanlara karşı Kırgızları zayıf düşürdüğünü ve topraklarının işgalini kolaylaştırdığını ifade eder. İkincisi, işgal ile başlayan sıkıntı, soykırım ve adaletsizlikler. Üçüncüsü ise işgalden kurtuluş reçeteleridir. Bu çizgisi gelecek nesillere bir daha işgale uğramamaları için her zaman uyanık ve birlik içinde olmalarının yolunu göstermiştir.

Kaynakça

ARVAS Abduselam(2012), Bir Geleneğin Farklı Coğrafyalardan Yankısı "Zamana"/ "Zamane" Gazi Türkiyat Dergisi, Güz 2012, S. 113-125.

DIYKANBAEVA Mayramgül (2016), Zamane Şiirlerinin İlk Temsilcileri Kalıgul Ve Arstanbek, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Nisan 2016, S. 77-90

KAPAĞAN Enver(2015), Kırgız Şiirinde Ekim Devrimi, Devrimi Hazırlayan Ve Kabul Görmesini Sağlayan Sebepler, Akçağ Yayınları, Ankara.

MATİYEV Kadirbek(1994), Arstanbek, Kırgız Ansiklopediyası Redaktörlüğü. Bişkek.

AKМАТАЛИЕВ, А.(2015), Залкар Акындар 1. Том,Бийиктик Баспасы Шам, Бишкек.

АРТЫНБАЕВ, Качкынбай (2004), Хх. Кылымдагы Кыргыз Адабиятынын Тарыхы, Тач, Бишкек.

ИСКАКОВ, Б.С-Искакова, Ч.Б.(2002),Кыргызадабияты, Педагогика, Бишкек.

КЕБЕКОВА, Б.(1994), Арстанбек, Кыргыз Энциклопедиясынын Башкы Редакциясы, Бишкек.

ТУРДУГУЛОВ А (2005), Кыргызклассикасы, Н.М.У. Бишкек.

